Klacht met betrekking tot helofytenfilters bij Economische Zaken

"Certificaatverplichting leidt tot beperking concurrentie"

Stichting De Twaalf Ambachten gaat een klacht indienen bij de directie Marktwerking van het Ministerie van Economische Zaken over de verplichting tot certificering van onder andere helofytenfilters. Kleine bedrijven zijn niet in staat de hoge kosten te betalen die verbonden zijn aan certificering. Dit is volgens de stichting in strijd met de Mededingingswet en heeft als gevolg dat innovatieve ideeën van deze bedrijven geen kans krijgen. De stichting diende eerder hierover een klacht in bij de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), maar deze instantie achtte zich niet bevoegd een uitspraak te doen over de kwestie.

De Twaalf Ambachten is in 1976 opgericht als technisch centrum met een ambachtelijke aanpak. In het centrum wordt geëxperimenteerd met ecologische technieken. In de jaren tachtig is het centrum begonnen met het geven van cursussen aan nieuwe kleine bedrijven. Deelnemers wordt onder andere geleerd hoe een verticaal helofytenfilter te bouwen, zodat zij met deze kennis een eigen bedrijf kunnen starten. De Twaalf Ambachten begon als één van de eerste in Nederland met het ontwikkelen van deze vorm van afvalwaterzuivering. Het verticale helofytenfilter is in feite een simpel systeem dat bestaat uit een zandbak waarin riet- en andere moerasplanten groeien. Afvalwater loopt via de bak langs de wortels van de planten die zo het water zuiveren. Via drainage wordt het gezuiverde water teruggewonnen. In 1997 werd in De Efteling een verticaal helofytenfilter aangelegd naar een ontwerp van De Twaalf Ambachten. De Efteling gebruikt het gezuiverde water in diverse waterrijke attracties, grote waterpartijen en fonteinen en hoeft hiervoor geen grondwater meer op te pompen.

Te duur

Het helofytenfilter van De Twaalf Ambachten is erkend als goed toepasbaar systeem voor individuele behandeling van afvalwater en is in de hoogste categorie geclassificeerd als IBA klasse III B. De classificering betekent erkenning voor het werk van De Twaalf Ambachten. Tegelijkertijd moet echter het helofytenfilter door Kiwa gecertificeerd worden, aangezien het geclassificeerde filter alleen door Kiwa-gecertificeerde bedrijven mag worden ontworpen en geïnstalleerd. De aan certificatie verbonden kosten, destijds 80.000 gulden, zijn niet op te brengen voor de stichting, die geen subsidies ontvangt en deels afhankelijk is van donateurs. Het ontbreken van de certificering betekent voor De Twaalf Ambachten en de bedrijven die van de door de stichting ontwikkelde technieken gebruik maken, dat zij deze technieken niet kunnen toepassen. De Twaalf Ambachten erkent het nut van certificaten en keurmerken, maar vindt dat de toegang tot de markt door de hoge kosten van certificering ernstig belemmerd wordt voor kleinschalige bedrijven.

Onderzoek

De Twaalf Ambachten diende de klacht in bij de NMa op basis van de uitkomsten van het onderzoek dat de wetenschapswinkel van de Universiteit van Tilburg verrichtte op verzoek van de stichting naar de situatie rondom certificering. Het rapport 'Certificatie. Welke juridische plichten zijn er en wat zijn de alternatieven?' concludeert dat certificatie invloed heeft op de marktwerking. Hierdoor leidt het niet hebben van een certificaat tot concurrentiebeperking. Richting De Twaalf Ambachten adviseert het rapport om voor nieuwe ideeën octrooi aan te vragen en vervolgens investeerders te zoeken om het product te kunnen ontwikkelen en een certificaat te krijgen.

De nieuwste ontwikkeling van De Twaalf Ambachten is een lichtgewicht helofytenfilter, waarin de planten groeien op een substraat van steenwol. Hierdoor is het gewicht van het filter met tweederde afgenomen en zou geplaatst kunnen worden op het balkon van een flatwoning. Volgens het centrum zou dit lichtgewicht filter in combinatie met een GFT- of mini-spoeltoilet het riool overbodig maken. Octrooi aanvragen en geldschieters zoeken voor dit idee is echter niet aan de orde, zegt Sietz Leeflang, voorzitter van De Twaalf Ambachten. "Investeerders zijn doorgaans op zoek naar massaproducten die een snelle winst beloven. Een dergelijk systeem, gebaseerd op een kleinschalige economische grondgedachte, maakt in dit soort kringen geen kans. Ondertussen gaan anderen aan de haal met onze ideeën."

Het helofytenfilter van De Efteling.

BrinkVos water

Toch blijkt certificering niet geheel onhaalbaar voor kleine bedrijven. Tinus Vos, van BrinkVos water uit Ruinerwold en Twaalf Ambachten-cursist van het eerste uur, nam het ondernemersrisico en investeerde in het behalen van het certificaat. Hij bouwde een proefopstelling van het verticale helofytenfilter bij het Van Hall Instituut, alwaar het volgens de richtlijnen werd beoordeeld op zuiveringsrendement. In 2002 ontving Vos het Kiwa-certificaat. "Het behalen van het certificaat heb ik gefinancierd uit de lopende middelen van het bedrijf; daarnaast heb ik een innovatiesubsidie gekregen. Het was een groot bedrag om bij elkaar te krijgen. De vraag is of ik het geld eruit krijg. Dat weet ik dus nog niet. Het certificaat heeft er wel voor gezorgd dat ik grote opdrachten heb gekregen, zoals van de gemeente Culemborg, waarvoor ik een helofytenfilter van 4.000 vierkante meter heb gebouwd voor de zuivering van grijswater." Vos ervaarde dat het niet hebben van een certificaat concurrentiebeperkend werkte. "Het werd toch uitgelegd als dat je geen vertrouwen hebt in je product, wat natuurlijk niet waar is."

Reactie van Kiwa

Bouke Meekma, directeur van Kiwa Certificatie en Keuringen, zegt wel enigszins in zijn maag te zitten met de boodschap van De Twaalf Ambachten.

"De Twaalf Ambachten schuift de certificatiebedrijven mijns inziens onterecht kritiek in de schoenen. Wij bepalen immers niet de eisen die aan een bepaald product worden gesteld, maar een groot aantal belanghebbenden in het College van Deskundigen. In het geval dat De Twaalf Ambachten noemt, is dat pakket eisen fors en dat komt omdat we te maken hebben met producten die een stevige impact kunnen hebben op het milieu. De overheid stelt daar hoge eisen aan en dat betekent dat onder andere zeer langdurige beproevingen van het product uitgevoerd moeten worden. Voor certificatie moet je namelijk zeker weten dat een product doet wat er over is afgesproken en het gerechtvaardigde vertrouwen hebben dat dit niet alleen vandaag, maar ook op termijn zo is. De beproevingen die nodig zijn om dit te toetsen, maken de certificatie kostbaar."

"Niet om De Twaalf Ambachten te pesten, maar om de zekerheid te hebben dat de belofte die met een certificaat wordt gedaan, ook in praktijk bewaarheid wordt. De Twaalf Ambachten kennende, kan ik me voorstellen dat één en ander boven haar budget uitgaat. Ik vind echter niet dat we om die reden zware beproevingen en de belangrijke milieu- en productie-eisen moeten laten vieren. Dat lijkt me overigens ook in strijd met de uitgangspunten van De Twaalf Ambachten. In plaats van te tornen aan de certificatieprocedures - want dat doe je als je het goedkoper wilt maken - zouden organisaties als De Twaalf Ambachten eigenlijk bij overheden of elders moeten kunnen aankloppen voor subsidie of sponsoring om ook hun producten aan de hoge milieunormen te kunnnen toetsen."

"Iets anders is, dat De Twaalf Ambachten misschien waardevolle suggesties heeft voor vereenvoudiging van de duurproeven, want dat zou de certificatieprocedure wellicht minder kostbaar kunnen maken. Wij zullen deze suggesties uiteraard onder de aandacht van het betreffende College van Deskundigen brengen."